

Themabijeenkomst Leefbare dorpen en toekomstbestendige voorzieningen

6 oktober 2020 van 19:00 – 21:00

Redactieteam: Sytske Raap, Marcella Jansen, Aukje Dijkstra (gemeente Noardeast-Fryslân)

Groep: Leefbare dorpen en toekomstbestendige voorzieningen

Ervaringsdeskundigen):

- Siebe Post	lid van de kerngroep Sportakkoord (Hallum)
- Geert Pijnacker (Ferwert)	Zelfstandig winkelier, betrokken bij de gemeenschap
- Paul Maasbommel	DB Kollum, Jobinder, Roobol, inwoner
- Jelmer Kok	DOM's
- Jildou de Jong	regioadviseur van de huisartsen

Raadsleden:

- J.J. van der Tol (CU)
- D. Ferwerda (VVD)
- H. Jouta (FNP)

Dit gesprek gaat over: leefbaarheid, clustering van voorzieningen en wat inwoners zelf kunnen doen om dorpen leefbaar en voorzieningen bereikbaar te houden.

Leefbaarheid: deskundigen geven aan: leefbaarheid definieer je samen met de inwoners. Wat is leefbaarheid voor jullie?

- Inwoners kunnen zich in zowel een groot als een heel klein dorp prettig voelen. Zit hem in de instelling van de inwoners.
- Een actief dorp is leefbaar. Je moet het aanzwengelen. Ee is leefbaar. We hebben geld gehad om het initiëren. Je doet het met z'n allen door actief te blijven.
- Een omgeving waar inwoners zich comfortabel voelen, zich eigenaar voelen en zich daarnaar gedragen. Faciliteiten aanwezig die passen bij het dorp.
- Ons uitgangspunt (huisartsen) is dat het moet passen bij de populatie. Hoe ziet die eruit. Zijn er veel ouderen, hebben ze toegang tot de zorg, kunnen ze zelf hun boodschappen doen?
- Afhankelijk van de behoefte. Voormalig F'diel voorzieningen behouden en van daaruit verder gaan. Er is vergrijzing; voor senioren is weinig woonruimte. Dan gaat het knellen.
- Het heeft te maken met de houding van de inwoners. Niet in een hoekje gaan zitten. De krimp als kans pakken. Actief blijven, ook met het realiseren van nieuwe voorzieningen. Dan komt er ook wel groei van leden.
- Mensen willen wel in een klein dorp blijven wonen. Gemeente moet dan meer mogelijkheden bieden, alternatieve woonvormen voor ouderen, ook in de kleine dorpen. Als

alle ouderen naar de grote kernen trekken dan gaat dat ten koste van de leefbaarheid in het kleine dorp.

- Maar als ouderen naar de grotere kernen trekken dan komen weer woningen vrij voor de jongeren. Dus zo erg is dat toch niet dat ouderen naar de grotere kernen trekken? Bevordert doorstroming.
- Een dorp kan ervoor zorgen dat er reuring blijft en dat het daardoor aantrekkelijk is voor jonge gezinnen.
- Nadruk op woningen aanpassen voor ouderen; niet nieuw bouwen – dat leidt tot leegstand. Bereikbare voorzieningen zijn wel belangrijk voor het ‘goed ouder worden’. Wat je verstaat onder leefbaarheid is verschillend voor ouderen en jongeren.

Er zijn zorgen onder inwoners over verdwijnen van voorzieningen. Concentratie van voorzieningen is voor bepaalde voorzieningen nodig om ze in stand te kunnen houden. Hoe houden we voorzieningen bereikbaar voor iedereen?

- Bereikbaar is een breed begrip. Als je bedoelt dat het lokaal bereikbaar moet zijn, dan is dat op de langere termijn onmogelijk. Mensen in kleine kernen moeten eraan wennen dat er voorzieningen gaan verdwijnen. Scholen, huisartsen en sport. Men ziet het aankomen en uiteindelijk wennen ze eraan. Ze gaan er verder voor rijden.
- Hangt er vanaf welke voorzieningen je bedoelt. De aanwezigheid van een school kan een reden om wel of niet in een dorp te blijven. Als er een winkel verdwijnt gaat men er niet om weg.
- In een klein dorp zoals Ee zijn heel weinig voorzieningen; die kan je ook niet in stand houden. Huisarts is verdwenen, maar er is een goede voorziening op afstand voor terug gekomen. Voorzieningen verdwijnen maar je krijgt er soms iets beters voor terug. Een erg kleine school bv. heeft ook nadelen.
- Je moet ook wel een beetje modern denken en naar moderne oplossingen zoeken. Bijvoorbeeld de huisarts in Anjum. Door een satelliet in Ee hebben mensen goede toegang tot de zorg. Nadenken over oplossingen. We hebben digitaal veel mogelijkheden.

Wat kunnen inwoners hier zelf in betekenen, welke rol?

- Bij scholen neemt het schoolbestuur een besluit; rol inwoners beperkt. Als inwoner heb je wel invloed op dorpshuizen en sportclubs. Als dat in het hart van de mensen zit dan kan je het in stand houden. Als mensen zich daar niet meer voor willen inzetten dan wordt het lastig.
- Elke voorziening heeft een bepaalde schaal nodig.

- Zolang de inwoners een voorzieningen belangrijk vinden en er body is om het in stand te houden, dan gaat het, en anders moeten de verenigingen de handen in elkaar slaan.
- In Ferwert zijn het Dockinga en gemeentehuis verdwenen. Bepaalde voorzieningen clusteren in bepaalde dorpen, zoals de huisartsen, dat werkt goed. Ferwert heeft nog redelijke middenstand. Niet alles overal mogelijk? Dan clusteren in bepaalde dorpen.
- Goed voorbeeld Hallum: voetbal en zwembad. En dan in Ferwert de winkels houden. Hallum heeft geen ijsbaan, maar daarvoor gaan we ergens anders heen. Dat moet je accepteren. Voorzieningen moet passen bij de schaal van het dorp.
- Voetbalverenigingen zullen op termijn samen moeten gaan.
- Een dorps huis dat blijft wel, soms ten koste van de kwaliteit.
- Je hebt een cirkel van invloed en een cirkel van betrokkenheid. Elk dorp heeft behoefte aan inwoners die elkaar een spiegel voorhouden. De gemeente moet helder zijn. Soms dorpen een halt toe roepen en stimuleren te stoppen met instandhouden voorzieningen. Samen energie steken in zaken die haalbaar zijn.

Wat kan de overheid doen?

- Zaken bespreekbaar maken; maak nog een ronde met de Oanheakker. Voetbalverenigingen met minder dan 200 leden hebben over 10 jaar geen bestaansrecht meer. ANNO Atlas geeft richting; breng dat naar voren. Dan komt er besef en berusting.
- Dat is wel een pijnlijk proces. Dan helpt de inzet van een externe partij. Voorbeeld: Serious Game met Partoer.
- Samenwerking met de gemeente moet blijven. Gemeentelijke 'oude structuur' helpt niet. Wij willen gas geven en lopen dan tegen een muur aan van de gemeente en dat is jammer. Wij willen bouwen naar behoefte en daar zoeken we hulp bij van de gemeente. Help ons bij de initiatieven.
- Een kader bepalen met elkaar is wel belangrijk.
- Vaste patronen doorbreken. Flexibiliteit en in gesprek gaan met de inwoners. Dan wordt het een gedeelde verantwoordelijkheid.
- Innovatieve ideeën faciliteren; mensen aantrekken vanuit de rest van NL?
- Als de samenleving veel organiseert, dan willen mensen er wel wonen. Uitstraling is belangrijk.

Dilemma kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid. Wat spreekt jullie aan, waar accent?

- Hangt ervan af voor wie het betaalbaar moet zijn. Betaalbaarheid is voor de gebruikers wel belangrijk. Als de contributie te hoog wordt, dan haken mensen af. Kwaliteit: iedereen klaagt over een drassig voetbalveld, maar iedereen is wel blij dat er een veldje is.
- In het oostelijke deel van de gemeente delen vier dorpen 1 sportvoorziening. Samenwerking tussen de dorpen is fantastisch. Is betaalbaar en men heeft voldoende vrijwilligers. Daar kan het. Dat is voor alle leden wel een eindje fietsen, maar de bereikbaarheid is goed.
- Westhoek: in Hallum zijn we bezig met de sportvoorzieningen. Gaan de omliggende dorpen daar op termijn naar toe? Gaat niet van de ene op de andere dag. Dat zal moeten groeien, maar zal op den duur wel de toekomst zijn. Je wilt eerst graag houden wat je hebt. Maar voor onderwijs moeten we nu ook reizen: Leeuwarden of St Anna of Dokkum. Daarin hebben we geen keus.
- Kwaliteit is ook belangrijk
- Het ligt dicht bij elkaar. Als je gewend bent alles lokaal te doen maar betaalbaarheid moeilijk wordt, dan moet je andere keuzes gaan maken. Op enig moment accepteren dat er voorzieningen gaan vertrekken. Accepteren dat het met emotie gepaard gaat.
- Bij de zorg is bereikbaarheid belangrijk; daarvoor zijn er normen. Daar moeten we ons aan houden. Zorgverzekeraar bemoeit zich daar ook mee. Bij de huisartsenzorg leidt tot een grote zorgvraag. Bereikbaarheid is dan belangrijk. Eerst was centraliseren van voorzieningen het uitgangspunt. Nu meer: zorg naar de mensen toe brengen. Dat past meer bij de bevolking. Zie ook de ontwikkelingen bij de Sionsberg: innovatief en dicht bij de mensen. Mindset is nu: dichtbij de mensen organiseren. Mensen kunnen creatief denken. Aanvliegen met data: wat zijn de ontwikkelingen in een kern, verhouding ouderen en jongeren – zijn er speciale behoeftes? Daar gaan we creatief mee om.

Verskil in gebied?

- Vinden we lastig; hebben we te weinig overzicht voor.
- Nabijheid van grote kern is belangrijker (voor zorg). In Holwerd gaan dingen anders dan in Dokkum.
- We denken nog best in 'de oude gemeentegrenzen' en structuren. Ee zou ook meer kunnen samenwerken met Kollum, maar de 'loopjes' zijn nog volgens de oude patronen. Dorpen die bij elkaar passen zoeken elkaar wel op.
- Het blijft maatwerk.

- Zijn we eraan toe om kaders te stellen? Ja, meer richting aangeven. En duidelijkheid geven.
- Elke vereniging moet zich ervan bewust zijn dat de gemeente het niet meer kan betalen en daarover moet de gemeente in gesprek gaan. Eventueel met een federatie van dorpsbelangen. Dorpsoverkoepelend zaken oppakken, bijvoorbeeld door een federatie van dorpsbelangen, zodat de gemeenten één gesprekspartner heeft.
- Bij de huisartsen hebben we ook een coöperatie opgericht, dan is gesprek met de gemeente gemakkelijker. Als er 1 huisarts een probleem heeft, dan wordt het een gezamenlijk probleem. Zo zou je het met de voorzieningen ook moeten aanpakken.
- Tegengeluid: geen federatie, want het ene dorp is de andere niet. Zo'n aanpak vraagt eenzelfde commitment van alle dorpen en dat is er niet: er is verschil in houding en daadkracht bij dorpen. Dan werkt het niet.

Korte samenvatting:

- Leefbaarheid: kijken naar aard en schaal. Men wil graag behouden wat er is. Inwoners zouden eigenaarschap moeten hebben en strijdbaar zijn. Woningbouw: flexibiliteit nodig,
 - Concentratie kan een oplossing zijn. Voorzieningen moeten passen bij de schaal van het dorp. Samen doen; bewust zijn, betrokkenheid en elkaar een spiegel voorhouden. Steun van de overheid: informeren, gesprek, kaders aangeven. Boodschap geven vanuit de overheid, Naar behoefte bouwen en voorzieningen in stand houden en kijken naar innovatieve ideeën.
 - Accent: duidelijkheid scheppen. Wat kan wel en wat niet. Voor de verenigingen is de betaalbaarheid belangrijk. Voor zorg de bereikbaarheid.
-

Reflectie raadsleden:

- Van onderop is belangrijk, voorbeeld Hallum. Als gemeente geen normen opleggen aan verenigingen.
 - o Reactie deelnemers: we vragen niet om regels, maar om duidelijkheid en kaders voor initiatieven.
- Het is niet de bedoeling van de Omgevingswet om alles vast te leggen. Mensen in hun kracht stellen. Van het dorpisme af. Voorzieningen delen: met elkaar bespreken.
 - o Reactie deelnemers: ANNO Atlas is een belangrijk document bedoeld om de ontwikkelingen te delen. Maakt duidelijk dat het onmogelijk is om overal alles in de lucht te houden. Dat bedoelen we met duidelijkheid.
- Mooie avond. Geeft een goed beeld. Uitdaging voor de gemeente. Kijken wat wel kan niet te veel focussen op wat niet kan. Samenwerking gemeente: bouwen naar behoefte en van onderop.
- Initiatieven van onderop faciliteren is heel belangrijk. Duidelijkheid geven en kaders die niet in beton gegoten zijn.